

Brnard in Rudiger Kostanjeviški in pa sestra Kunigunda; ta imena se čitajo na listini, zadevajočej neko ustanovo samostana. Leta 1265. so tu živeli bratje Oton, Ortolf in Oton Kostanjeviški. Za tega časa je bila Kostanjevica že najvažnejši kraj v slovenski marki; tudi so se tu že obdržavali sejmi, in ker so to pravico imela samó mesta, sme se trditi, da je imela Kostanjevica že o tej dóbi mestne pravice.

V drugej polovici 13. stoletja je bila Kostanjevica svojina Koroških vojvodov. Če si jo je bil že prisvojil vojvoda Brnard ali pa še le njegov sin in naslednik Ulrik, to se ne dá določiti. Po Ulrikovej smrti si je prizadeval njegov brat Filip, Oglejski patrijarh, dobiti posestva po slovenski marki in Koroškem, katera je bil Ulrik po oporoki zapustil Češkemu kralju Otokarju. Ta pride z vojsko na Kranjsko, zasede Ljubljano in Kostanjevico, vjame patrijarha Filipa in ga drži v Kremzu zaprtega kot jetnika. Umrl je 1278. leta v Pozenburgu. V tej dóbi so Koroški vojvode v Kostanjevici kovali takó imenovane „kostanjeviške novce.“ Novci kažejo na jednej strani podobi vojvode Brnarda in njegovega sina in sovladarja Ulrika III., a na drugej strani vojvodov grb, panterju podobno žival, ki drži križ v taci. V listinah se ti novci omenjajo do 1273. leta. Za tega časa je bilo Kostanjeviško mesto na vrhunci svoje slave in razevita.

(Konec prihodnjic.)

Koline.

Bilo je necega lepega zimskega dne, da rekó mati svojim otrokom: „Otroci, veselite se, jutri pride mesár, da zakolje našega rujea!“ Rujeec je bil lanskega leta še pujsek, ali zdaj naj ga človek pogleda, kako se je odebelil, kako je velik in težek, da bode imel gotovo tri do štiri cente. Ker je imel prašič jako rujaste ščetine in je bil vrhu tega mirna in krotka žival, dali so mu imé „rujec.“ Otroci čuvši, kaj so jim mati dejali, zeló so se raz-

veselili; nekateri zato, ker bodo materi pomagali v kuhinji, drugi zopet zato, ker se bodo dobro gostili. In takó ni bilo veselju kraja ne konca; na vse strani so se razkropili in pomagali materi umivati korito, kotel, lonce in drugo kuhinjsko posodo, katero je treba pripravljeno imeti, kadar se koljejo prašiči.

Na očetovo povelje so otroci pripravili tudi potrebno sol, solitar, poper in druge dišave, ki jih je treba v narejanje klobas, katerih so se otroci še najbolj veselili.

Komaj se je zdanilo, užé so bili vsi otroci na nogah. Nosili so drva in se zbirali okolo ognjišča, kakor da bi voda v kotlu ne mogla poprej zavreti, ako bi ne bilo njih okolo njega. Posebno je bil Jožek nestrpljiv, ter je užé komaj čakal klobasice, katero mu so bili oče obljubili, da jo gotovo dobi, ako bode poslušen in priden.

Glej! mesar je užé tukaj: najprej stopi v kuhinjo, pogleda v kotel in reče: „Zdaj pa le na delo, voda v kotlu takój zavreje!“ To rekši, začelo se je letanje po vsej hiši. Mesar nabrusi nož, gre do svinjaka, odpre vrata in zavpije: „Dobro jutro, rujče!“ ter izvleče prašiča na dvorišče. Otroci pobegnejo v hišo in nobeden si ne upa poprej na dvorišče, dokler ni bil prašič zaklan. Zdaj se mesar malo pošali, rekoč: „Rujec moj dragi! pojdi, da te lepó umijemo, osnažimo in obrijemo, predno te ponesemo v hišo poštenih ljudi.“ — Kmalu je ležal rujec stegen v koritu lepo in čisto opran, kakeršen ni bil še nikoli v svojem življenji. — Potem ga obesijo in mu iztrebijo srce, pluča in drob. „Pristopite bliže, otroci, ne bojte se, ne bode vas ugriznil nè, le bliže pristopite, da se kaj naučite,“ reče mesar. Markec je bil najbolj vesel mehurja, katerega mu so oče obljubili, da ga bode napihaval in delal ž njim poskušnje, kakor se je to v šoli učil in videl. V tem je mesar rujca raztelesil, razkosal in nasóčil posamezne kosove, rečimo šunke, lopátice, rebra in glavo. Kri in jetra je podelal v krvave in jeterne klobase. Koliko veselja so imeli otroci, videč toliko mesa in slanine pred seboj. „To bode življenje, kadar začnemo se le jesti,“ reče Katarinka. „Kaj nè, mati, da nekoliko klobas pošljemo tudi dobri tetki, da jih pokusi!“ „To se zna,“ rečejo mati, „a ne samó tetki, nego tudi kumu in ubožnim sosedom moramo poslati kolíne, da ne porekó: „Klali so, a nam niso dali niti jedne klobasice!“

Na večer povabijo oče nekatere svoje rojake in znance na večerjo, in tudi otroci so se smeli nekoliko časa prijetno zabavljati, dokler niso šli ob navadnej uri vsak k svojemu počitku.

— 6.

Šolski zvon.

Kadar šolski zvon zapoje,
Srce se raduje moje;
Hitro vzamem svoje knjige,
Za vse drugo nimam brige.

Kadar šolski zvon zapoje,
Oj kak' tistim strašni „joj“ je,
Kteri v glavi slamo imajo,
In za šolo nič ne znajo.

Ti ko sliš'jo dvanaajst biti
Ino poldne zvon zvoniti —
Le takrat so ti veseli,
Češ, zdaj bomo pili, jéli.

Prazna skleda, stara hala
Bi se takim pristojala,
Ki bi jedli le in pili,
Zraven pa se nič učili.

Dobri, pridni le bodimo,
Da se srčno veselimo,
Kadar mili zvonček kliče
V šolo dečke in deklice!

I. Tomšič.